

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 5/2021**

Het Hof vernietigt verscheidene bepalingen van het Vlaamse digitale energiemeterdecreet

Het Hof vernietigt de tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme en het prosummentarief wegens schending van de bevoegdheidverdelende regels. Om de aanzienlijke administratieve problemen en de financiële lasten van de vernietiging voor de afnemers, de leveranciers en de distributienetbeheerders te beperken, handhaaft het Hof de gevolgen voor de bedragen gefactureerd vóór de bekendmaking van het arrest in het Belgisch Staatsblad. Voorts vernietigt het Hof de toewijzing aan de netgebruiker van de kosten van de plaatsing en de indienststelling van de digitale meter, evenals de mogelijkheid dat een netgebruiker die de plaatsing van een digitale meter verhindert, van het elektriciteitsnet wordt afgesloten zonder advies van de lokale adviescommissie. Ter bescherming tegen elektromagnetische straling stelt het Hof dat de machtiging aan de Vlaamse Regering zo moet worden geïnterpreteerd dat elke netgebruiker kan kiezen voor een communicatie via bekabeling in plaats van een draadloze communicatie. Het Hof verwerpt de beroepen voor het overige.

1. Context van de zaak

De VREG, CREG, FEBEG, de Liga voor Mensenrechten, een aantal particulieren en de Ministerraad verzoeken het Hof om verscheidene bepalingen te vernietigen van het decreet van het Vlaamse Gewest van 26 april 2019 « tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft de uitrol van digitale meters en tot wijziging van artikel 7.1.1, 7.1.2 en 7.1.5 van hetzelfde decreet » dat de digitale energiemeter invoert.

Anders dan mechanische meters, slaan digitale meters het verbruik op. Zij meten niet alleen, maar registreren ook de energiestromen. De gegevens kunnen lokaal en op afstand worden gelezen, zodat de meter in staat is om op basis van de gegevens die hij lokaal of van op afstand ontvangt bepaalde acties uit te voeren. Het decreet voert verschillende Europese richtlijnen uit. De Europese Unie beschouwt de invoering van de digitale energiemeter als een essentiële stap voor de oprichting van slimme netwerken die een sleutelrol spelen in het energiebeleid en het toekomstige koolstofvrije elektriciteitssysteem.

De grieven van de verzoekende partijen hebben betrekking op de volgende aspecten van de ingevoerde regeling: (1) de tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme en het prosummentarief, (2) de toewijzing van bepaalde kosten aan de netgebruikers, (3) de bescherming tegen elektromagnetische straling, (4) de bescherming tegen het afsluiten van de toevoer van elektriciteit en (5) de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme en het prosumentarief (B.8-B.10)

De uitrol van de digitale meter gaat gepaard met de overgang voor prosumenten van het bestaande compensatiemechanisme naar een opkoopsysteem. Een prosumant is een consument die energie verbruikt én produceert, zoals zonnepaneleneigenaars. In het oude systeem betaalt de prosumant enkel voor zijn netto verbruik via een terugdraaiende teller (het compensatiemechanisme). De prosumant dient ter compensatie ook een tarief te betalen voor het gebruik van het elektriciteitsnet (het prosumentarief). In het nieuwe systeem registreert de digitale meter beide energiestromen afzonderlijk waardoor de nettarieven kunnen worden afgerekend op basis van de werkelijke energieafname. Voor de elektriciteit die op het net wordt geïnjecteerd, voorziet het nieuwe systeem in een opkoopsysteem.

Het bestreden decreet voorziet in de **tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme en het prosumentarief**, gedurende vijftien jaar vanaf de indiening van de installatie. Bestaande en nieuwe prosumenten met een digitale meter tot eind 2020 kunnen kiezen tussen het oude en het nieuwe systeem. De Ministerraad voert aan dat de tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme een inbreuk vormt op de federale bevoegdheid inzake transmissietarieven, namelijk de vergoeding voor het vervoer van elektriciteit over het transmissienet. De CREG voert aan dat de voortzetting van het prosumentarief eveneens een inbreuk vormt op de federale bevoegdheid inzake transmissietarieven.

Het Hof stelt vast dat **sinds 1 juli 2014**, ingevolge de Zesde Staatshervorming, **de gewesten bevoegd zijn voor de gewestelijke aspecten van de energie, waaronder de uitrol van de digitale meters en de distributietarieven. Deze bevoegdheid staat hen niet toe afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de federale overheid inzake transmissietarieven en belastingen.** De mogelijkheid voor prosumenten om enkel voor het netto verbruik te betalen, via het oude compensatiemechanisme, houdt een gedeeltelijke vrijstelling in van de transmissietarieven en de federale belastingen op het gebruik van het net. De decreetgever is evenwel enkel bevoegd voor de vrijstelling van de distributietarieven. Daarenboven is de tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme niet noodzakelijk voor de uitoefening van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest, nu de digitale meter toelaat om beide energiestromen afzonderlijk te registreren. **Het bestreden decreet schendt op dit punt dan ook de bevoegdheidsverdelende regels.** Het Hof stelt voorts vast de tijdelijke instandhouding van het prosumentarief onlosmakelijk verbonden is met dat van het oude compensatiemechanisme.

Het Hof vernietigt bijgevolg de bepalingen die het oude systeem van het compensatiemechanisme en het prosumentarief tijdelijk in stand houden. Om de aanzienlijke administratieve problemen en de financiële lasten van de vernietiging voor de afnemers, de leveranciers en de distributienetbeheerders te beperken, **handhaaft het Hof de gevolgen van de vernietigde bepalingen voor de bedragen die gefactureerd zijn vóór de datum van bekendmaking van dit arrest in het Belgisch Staatsblad.**

2.2. De toewijzing van bepaalde kosten aan de netgebruikers (B.11-B.12)

De VREG voert aan dat het bestreden decreet de onafhankelijkheid die hij geniet als regulator en zijn exclusieve bevoegdheid inzake distributietarieven schendt, doordat het bepaalt wie

moet instaan voor de kosten van de plaatsing en de indienststelling van de digitale meter en de productiemeter.

Het Hof brengt in herinnering dat de Europese Unie de **volledige functionele onafhankelijkheid van de energieregulator** heeft willen bewerkstellingen, aangezien dit van **wezenlijk belang is voor de verwezenlijking van een competitieve interne energiemarkt**. Die onafhankelijkheid geldt niet alleen ten aanzien van de marktspelers, maar ten aanzien van alle overheden.

De toewijzing aan de netgebruiker van de kosten van de plaatsing en de indienststelling van de digitale meter heeft een weerslag op de distributietarieven die op de eindverbruikers worden toegepast. De decreetgever doet hierdoor afbreuk aan de onafhankelijkheid van de energieregulator. Op dit punt is het middel van de VREG gegrond en dient de bepaling te worden vernietigd. De vervanging van de productiemeter en de koppeling ervan aan de digitale meter staan daarentegen niet in rechtstreeks verband met het distributienetbeheer.

2.3. De bescherming tegen elektromagnetische straling (B.13-B.14)

Verscheidene particulieren voeren aan dat het bestreden decreet tot gevolg heeft dat de netgebruiker aan de elektromagnetische straling van de draadloze digitale meter wordt blootgesteld, wat het recht op bescherming van een gezond leefmilieu zou schenden.

Het Hof stelt vast dat het decreet voorziet in de verplichte installatie van digitale meters, maar aan de Vlaamse Regering opdraagt de nadere voorwaarden te bepalen waaraan de digitale meters moeten voldoen. Uit het besluit van de Vlaamse Regering blijkt dat in de regel een draadloze digitale meter wordt geplaatst, maar dat elke netgebruiker – uiterlijk vanaf 1 januari 2023 – kan kiezen voor een digitale meter die communiceert met de distributienetbeheerder via bekabeling. Het Hof is niet bevoegd om zich uit te spreken over een besluit van de Vlaamse Regering. **De machtiging aan de Vlaamse Regering dient evenwel grondwetsconform te worden uitgelegd, in de zin dat de verplichte installatie van digitale meters voor elke netgebruiker in de mogelijkheid moet voorzien om te kiezen voor een communicatie via bekabeling in plaats van een draadloze communicatie.**

2.4. De bescherming tegen het afsluiten van de toevoer van elektriciteit (B.15-B.16)

Verscheidene particulieren voeren aan dat het bestreden decreet tot gevolg heeft dat een **netgebruiker die de plaatsing van een digitale meter verhindert, van het elektriciteitsnet kan worden afgesloten zonder dat het noodzakelijk is om advies in te winnen bij de lokale adviescommissie.**

Het Hof oordeelt dat de opheffing van die verplichting een aanzienlijke vermindering betekent van het beschermingsniveau van het recht op een behoorlijke huisvesting. Overeenkomstig de *standstill*-verplichting, mag de bevoegde wetgever dit beschermingsniveau niet aanzienlijk verminderen zonder redenen van algemeen belang. De Vlaamse Regering maakt niet aannemelijk dat de verplichting advies in te winnen bij de lokale adviescommissie de uitrol van de meters ernstig zou kunnen verstoren. Het Hof vernietigt bijgevolg de bestreden bepaling.

2.5. De bescherming van de persoonlijke levenssfeer (B.17-B.21)

De Liga voor Mensenrechten voert aan dat de digitale meter een onevenredige inmenging vormt in de persoonlijke levenssfeer, doordat de netgebruiker de installatie ervan niet kan

weigeren. Bovendien zou de decreetgever een te ruime machtiging verlenen aan de Vlaamse Regering. Voorts voeren verscheidene particulieren aan dat een te ruime toegang wordt verleend tot de gegevens die de digitale meter verstrekt.

Het Hof stelt vast dat de invoering van de digitale meter cruciaal is in de transitie naar een decentraal energiesysteem. **Het was een legitieme keuze van de decreetgever om te kiezen voor een verplichte installatie van de digitale meter, aangezien de grootste baten te verwachten zijn bij een gefaseerde volledige uitrol van de digitale meter. De doorstroming van de meetgegevens is van essentieel belang voor een efficiënt beheer van het decentraal energiesysteem, dat deels door hernieuwbare energiebronnen wordt gevoed. Het Hof besluit dat de decreetgever in een voldoende precieze regeling heeft voorzien en een billijk evenwicht tot stand heeft gebracht tussen het recht op eerbiediging van het privéleven en de nagestreefde doelstellingen van efficiënt en duurzaam energiebeheer.** Daarenboven heeft de decreetgever in de delegatie aan de Vlaamse Regering de essentiële elementen bepaald met betrekking tot de verplichte installatie van de digitale meters en de voorrangsregeling bij die installatie. De middelen zijn niet gegrond.

3. Besluit

Het Hof vernietigt de tijdelijke instandhouding van het compensatiemechanisme en het prosumentarief, maar handhaaft de gevolgen voor de bedragen gefactureerd vóór de datum van bekendmaking van dit arrest in het *Belgisch Staatsblad*. Voorts vernietigt het Hof de toewijzing aan de netgebruiker van de kosten van de plaatsing en de indienststelling van de digitale meter, evenals de mogelijkheid dat een netgebruiker die de plaatsing van een digitale meter verhindert, van het elektriciteitsnet wordt afgesloten zonder advies van de lokale adviescommissie. Ter bescherming tegen elektromagnetische straling moet de machtiging aan de Vlaamse Regering zo moet worden uitgelegd dat elke netgebruiker kan kiezen voor een communicatie via bekabeling in plaats van een draadloze communicatie. Voor het overige verwerpt het Hof de beroepen. Eerder sprak het Hof zich reeds uit over de Waalse energiemeter ([arrest nr. 144/2020 van 12 november 2020](#)) en over de Brusselse energiemeter ([arrest nr. 162/2020 van 17 december 2020](#)).

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnances vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidsverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel "media" van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)